

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8MCdo/8/2014
Identifikačné číslo spisu: 8112220139
Dátum vydania rozhodnutia: 09.12.2015
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2015:8112220139.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, IČO: 35724803, proti žalovaným 1/ G. W., bývajúcemu vo P., zastúpeného advokátom JUDr. Ambrózom Motykom, so sídlom Námestie SNP č. 7, Stropkov, 2/ Y. W., bývajúcej v W., 3/ L. W., bývajúcemu v O., za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaných Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Nám. Legionárov č. 5, IČO: 42 176 778, o zaplatenie 6 988,74 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 17 C/403/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Prešov z 25. februára 2013 č.k. 17 C/403/2012-106 a rozsudku Krajského súdu v Prešove z 20. júna 2013 sp.zn. 16 Co/88/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ až 3/ a vedľajšiemu účastníkovi na žalovanej strane nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 25. februára 2013 č.k. 17 C/403/2012-106 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovaný bol súdom zaviazaný zaplatiť mu sumu 6 988,74 € s príslušenstvom na základe zmluvy o splátkovom úvere č. 0503150940 z 21. septembra 2004. Neprihliadol na žalovaným nezaplatený dlh v zmysle Dohody o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku z 18. októbra 2010 (ďalej len „Dohoda“). V odôvodnení konštatoval, že žalobou je uplatnený nárok z právneho vzťahu dodávateľa a spotrebiteľa, na ktorý treba aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách. Podľa ustanovení tohto zákonníka (§100 a násl.) treba posudzovať aj účinky námietky premĺčania, ktorú vzniesol žalovaný. Súd vyhodnotil Dohodu ako nekalú obchodnú praktiku a tiež ako právny úkon, ktorý nemohol mať právne účinky uznania dlhu v zmysle §588 Občianskeho zákonníka.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove napadnutý rozsudok potvrdil rozsudkom z 20. júna 2013 sp.zn. 16 Co/88/2013. V odôvodnení uviedol, že rozsudok súdu prvého stupňa je vecne správny (§ 219

ods. 1 O.s.p.). Stotožnil sa s jeho názorom, že ide o spotrebiteľský vzťah, ktorý je upravovaný ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Tieto ustanovenia je potrebné aplikovať aj na právne úkony, ktoré bezprostredne nadväzujú na spotrebiteľskú zmluvu (vrátane uznania dlhu). Za správny označil záver, že dohoda o uznaní splátkového kalendára a uznania záväzku ako nekalá obchodná praktika je neplatná a prieči sa dobrým mravom. Konštatoval, že v čase uznania dlhu (18. októbra 2010) tento nebol premlčaný. Od 15. augusta 2006 bežali žalobcovi lehoty, či už 2 alebo 3 ročné, ktoré skončili dávno pred podpísaním dohody.

Na podnet žalobcu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti oboj uvedeným rozsudkom jednak s odôvodnením, že súdy predmetnú vec nesprávne právne posúdili, keď na zistený skutkový stav aplikovali síce správnu právnu normu (§110 ods. 1, § 558 Občianskeho zákonníka), avšak nesprávne ju na daný skutkový stav vyložili (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Súdom tiež vytkol, že: „Záväzkový vzťah, z ktorého navrhovateľ vyvodzuje svoj nárok voči odporcom je zmluva o úvere, ktorá sa spravuje ustanoveniami Obchodného zákonníka. Ak vo veci konajúce súdy záväzkový vzťah medzi navrhovateľom a odporcami včítane otázky premlčania posúdili podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, aplikovali na vec nesprávny právny predpis (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 6MCdo 4/2012).“ Dohoda podľa jeho názoru nemá charakter spotrebiteľskej zmluvy. Všeobecná premlčacia doba, ktorá je upravená v § 397 Obchodného zákonníka je štyri roky. V ďalšej časti mimoriadneho dovolania podal generálny prokurátor výklad a rozbor § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 558 Občianskeho zákonníka, charakterizoval inštitúty upravené v týchto ustanoveniach a vysvetlil odlišnosti podmienok a právnych následkov uznania práva a uznania dlhu. Konštatoval, že Dohoda má všetky náležitosti, ktoré zákon vyžaduje pre platné uznanie dlhu a že súdy v predmetnej veci neskúmali dôvodnosť vnesenej námietky premlčania od zročnosti jednotlivých splátok (§103 Občianskeho zákonníka) ale od mimoriadnej splatnosti celého dlhu 20. decembra 2008), ktorá splatnosť nebola v konaní preukázaná. Navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Účastníci (mimo žalovaného 1/) a vedľajší účastník na žalovanej strane sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadřili.

Žalovaný 1/ navrhol mimoriadne dovolanie zamietnuť z dôvodu, že ustanovenia upravujúce právne vzťahy spotrebiteľského charakteru je potrebné aplikovať nielen na samotnú spotrebiteľskú zmluvu, ale aj na právne úkony, ktoré na spotrebiteľskú zmluvu nadväzujú a majú vplyv na obsah tohto zmluvného vzťahu, teda aj na Dohodu o uzavretí splátkového kalendára a uznania záväzku. Rozhodnutia súdov považoval za vecne správne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných

prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a z 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnemu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritorne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Vo vzťahu k Slovenskej republike porovnaj judikatúru ESLP vo veciach COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 25132/13, body 68,69, 74 a 78 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; DRAFT - OVA a.s. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 72493/10, body 76 až 79, 84 a 86 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015; PSMA, spol. s r.o. proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42533/11, body 68 až 71, 78 a 79 odôvodnenia rozsudku z 9. júna 2015.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

Z týchto názorov vychádza Spoločné stanovisko občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015 k prípustnosti mimoriadneho dovolania v zmysle § 243e až § 243j Občianskeho súdneho poriadku, ktorého práva vete znie : „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privediť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ (publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015). V jeho dôvodoch sa poukazuje na to, že z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku upravujúcich riadne a mimoriadne opravné prostriedky je zrejماً zásada, že je na účastníkovi, ktorý je nespokojný s konaním alebo rozhodovaním súdu, aby sám, z vlastnej iniciatívy, svojimi procesnými úkonmi a v logickom slede zohľadňujúcim stav, do ktorého sa konanie dostalo, využil postupne všetky procesné prostriedky nápravy (opravné prostriedky), ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. Pravidlo postupného vyčerpania opravných prostriedkov, a to aj v prípade pochybnosti o účinnosti opravného prostriedku, požaduje využiť všetky opravné prostriedky, o ktorých sa dá predpokladať, že povedú k dosiahnutiu nápravy rozhodnutia súdu. V súlade s tým je na účastníkovi konania, aby - až po najvyššiu úroveň využil možnosť podať všetky dostupné opravné prostriedky, ktoré sú čo aj len

potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť v jeho prospech rozhodnutie, s ktorým nesúhlasí. To sa v plnom rozsahu vzťahuje aj na prípady, v ktorých súd mohol (alebo bol povinný) konať aj bez návrhu účastníka. Osobný názor účastníka konania na účinnosť alebo neúčinnosť konkrétneho opravného prostriedku nie je významný. Právomoc vyhodnotiť, či boli využité všetky dostupné opravné prostriedky, náleží ex officio súdu, ktorý rozhoduje o mimoriadnom opravnom prostriedku.“

Vyššie uvedené naznačuje, ako tieto súdne orgány (ESLP, ústavný súd a najvyšší súd), sú oprávnené za splnenia určitých predpokladov zrušiť aj rozhodnutie najvyššieho súdu, budú rozhodovať v skutkovo a právne podobných veciach, v ktorých generálny prokurátor podá mimoriadne dovolanie napriek tomu, že mimoriadnemu dovolaniu nepredchádzalo využitie všetkých dostupných riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov účastníkom, ktorý podal podnet na mimoriadne dovolanie.

Prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok stanovením jednak určitých objektívnych znakov rozhodnutia [§ 238 O.s.p. (pokiaľ ide o rozsudok odvolacieho súdu) a § 239 O.s.p. (pokiaľ ide o uznesenie odvolacieho súdu)], jednak objektívnym zadefinovaním závažných procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p. Vzhľadom na to, že na procesné vady konania taxatívne vymenované v § 237 ods. 1 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadať ex lege (viď § 242 ods. 1 O.s.p.) vždy - teda bez ohľadu na to, či boli alebo neboli v dovolaní namietané, je opodstatnený záver, že v zásade každé dovolanie podané v občianskom súdnom konaní proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (s výnimkou exekučného konania - viď § 237 ods. 2 O.s.p.) otvára priestor pre posúdenie správnosti niektorých aspektov procesného postupu súdu, ktorý vydal dovolaním napadnuté rozhodnutie a tým zároveň dáva určité vyhliadky na úspech dovolateľa v konaní o dovolaní. Každé dovolanie je teda v tomto zmysle potenciálne spôsobilé podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci.

Postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči zásade „vigilantibus iura scripta sunt“ zdôrazňujúcej procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p. Aj ústavný súd už dávnejšie konštatoval, že „ak účastník konania mohol podať dovolanie a neurobil tento procesný úkon, nemá už žiadnu možnosť dosiahnuť podnetom podanie mimoriadneho dovolania“ (viď PL. ÚS 57/99).

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné spoločné stanovisko najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESLP skúmal na podklade spisu, či žalobca napadol rozsudok odvolacieho súdu dovolaním, po zistení, že dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nepodal, najvyšší súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora odmietol ako procesné neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Žalovaným 1/ uplatnené trovy konania za právne zastúpenie advokátom (vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu z 25. októbra 2014) vzhľadom na procesnú neprípustnosť toho mimoriadneho opravného prostriedku nepovažoval dovolací za účelne (ani účinné) bránenie svojich práv, preto mu ich náhradu voči žalobcovi nepriznal; žalovaní 2/,3/ a vedľajší účastník na strane žalovaných nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p., §243c O.s.p.,§142 ods. 1 O.s.p., § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.